

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

Цалан М.І., Брензович К.С., Король М.М.

**МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІН «СВІТОВА
ЕКОНОМІКА», «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»,
«СВІТОВІ ФІНАНСИ. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ»,
«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ»**

**для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»**

Цалан М. І. Методичні поради до написання курсових робіт з дисциплін «Світова економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Світові фінанси. Фінансова політика в країнах Європи», «Зовнішньоекономічна діяльність України» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності «Міжнародні економічні відносини» / М. І. Цалан, К. С. Брензович, М. М. Король. – Ужгород: ПП Зейкан, 2019. – 28 с.

Укладачі:

Цалан М.І., к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Брензович К.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Король М.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Рецензенти:

Данків Й. Я. – к.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «УжНУ»

Шинкар В. А. - к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ»

Відповідальний за випуск:

Брензович К.С. заступник декана з навчально-методичної роботи факультету міжнародних економічних відносин

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ "УжНУ", протокол № 3 від 12 листопада 2018 р.

Затверджено на засіданні методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ "УжНУ", протокол № 2 від 3 грудня 2018 р.

Схвалено та рекомендовано до друку Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ "УжНУ", протокол № 4 від 26 грудня 2018 року.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні положення.....	5
Вибір теми курсової роботи.....	6
Керівництво підготовкою курсових робіт.....	7
Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу.....	7
Складання плану курсової роботи.....	9
Вимоги до структури курсової роботи.....	9
Оформлення курсової роботи.....	11
Типові помилки при написанні курсової роботи.....	16
Порядок захисту курсової роботи.....	17
Критерії оцінювання курсової роботи.....	18
Додатки.....	20
Додаток А Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи.....	21
Додаток Б Приклад оформлення змісту курсової роботи.....	22
Додаток В Приклад оформлення таблиць.....	23
Додаток Д Приклад оформлення рисунків.....	24
Додаток Е Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел.....	26

ВСТУП

Одним з видів самостійної навчально-наукової роботи студентів є курсова робота, що виконується протягом семестру для узагальнення та поглиблення знань з окремого предмета та їх застосування для вирішення конкретної наукової проблеми. Вона виконується з відповідної дисципліни, що передбачено навчальним планом спеціальності, за якою навчається студент.

Курсова робота повинна відповідати сучасному стану економічної науки та тенденціям її розвитку, має характер теоретичного та прикладного дослідження за обраною студентом темою та готує його до майбутньої діяльності у визначеній сфері, є одним із кроків до написання магістерської роботи.

Метою написання курсової роботи є опанування студентом методів проведення наукового дослідження. На досягнення поставленої мети впливають багато чинників, серед яких найважливішим є чітке розуміння основних вимог, що ставляться до наукового рівня роботи, її змісту, структури, форми викладу матеріалу та оформлення.

Завданням курсової роботи є закріплення та систематизація теоретичних і практичних знань по спеціальності та їх застосування при розв'язанні наукових і практичних завдань.

Написання, оформлення та захист курсової роботи вказують на рівень опанування студентом основ наукового дослідження, вміння використовувати статистичні методи для аналізу економічних проблем, робити обґрунтовані висновки та узагальнення на основі опрацьованого матеріалу, працювати з літературними джерелами за темою дослідження.

Теми курсової роботи пропонуються студентам відповідно до наукової тематики кафедри з урахуванням наукових інтересів студентів факультету та відповідають нагальним потребам фахової підготовки.

Курсова робота повинна бути оформлена належним чином відповідно до визначених вимог чинних державних стандартів щодо оформлення результатів

наукових досліджень. Недоліки в оформленні курсової роботи можуть суттєво вплинути на оцінку виконаної роботи, а через значні відхилення робота може бути взагалі недопущена до захисту. Тому оформленню роботи повинна бути приділена особлива увага, що сприяє вихованню в студента належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює певні навички до ведення наукового дослідження.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота є результатом самостійного дослідження студента, засобом перевірки його здібностей до проведення дослідницької діяльності та вмінь робити відповідні наукові узагальнення. Особлива увага повинна бути звернута на глибоке теоретичне висвітлення проблеми як у цілому, так і окремих її складових.

Студент, який виконує курсову роботу, повинен насамперед ознайомитись з вимогами до таких досліджень.

Написання курсової роботи починається з вибору теми та складання плану, що передбачає окреслення основного питання кожного розділу. Виклад змісту кожного питання повинен бути науково аргументованим. Теоретичні положення та висновки повинні ґрунтуватись на конкретних матеріалах реальної дійсності, факти та приклади повинні бути не випадковими, а підсилювати описаний матеріал у курсовій роботі. Автор несе відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, обґрунтованість теоретичних висновків і практичних пропозицій.

Визначені вимоги до курсової роботи спрямовані на:

- 1) поглиблення та закріплення теоретичних знань;
- 2) систематизацію аналітичних та статистичних даних;
- 3) розвиток аналітичних здібностей студента;
- 4) встановлення ступеня підготовки студентів до самостійної роботи.

Підготовка курсової роботи потребує виділення її певних етапів та визначення конкретних завдань, які необхідно розв'язати на кожному із них.

Для виконання курсової роботи слід виділити щонайменше сім таких етапів:

- 1) вибір теми роботи;
- 2) вивчення літератури, відбір фактичного матеріалу;
- 3) складання та погодження з науковим керівником плану роботи;
- 4) підбір та опрацювання фактичного та статистичного матеріалу;
- 5) написання роботи;
- 6) подання чернетки на перевірку науковому керівнику;
- 7) захист роботи.

Курсова робота повинна:

- давати уяву про те, наскільки студент оволодів методом наукового аналізу складних соціальних явищ;

- показати вміння студента робити теоретичні узагальнення і практичні висновки;

- відрізнитись логічністю, доказовістю, чітким і зрозумілим викладом матеріалу, достовірністю фактів, відображенням вміння студента користуватися раціональними прийомами пошуку, відбору, обробки та систематизації інформації, здатності працювати з нормативно-правовими актами.

ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Важливою складовою процесу виконання курсової роботи є вибір проблеми дослідження та відповідно його теми. Основною вимогою до теми є актуальність, що полягає у дослідженні теоретичних та практичних питань сучасного стану та перспектив розвитку економічної науки.

Студенту надається право вибрати тему курсової роботи із запропонованих кафедрою або запропонувати свою з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки.

КЕРІВНИЦТВО ПІДГОТОВКОЮ КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота закріплюється за студентом завідувачем відповідної кафедри. Для підготовки курсових робіт по відповідній тематиці призначаються наукові керівники із числа викладачів кафедри факультету міжнародних економічних відносин.

До завдань наукового керівника належить:

- надання студенту допомоги в складанні плану курсової роботи та його затвердження;
- рекомендація необхідної літератури, довідкових матеріалів та інших джерел по темі;
- проведення систематичних бесід зі студентом та надання відповідних консультацій;
- здійснення контролю за виконанням курсової роботи студентом.

Науковий керівник повинен допомогти та навчити студента проводити самостійну дослідницьку діяльність. Він звертає увагу студента на недоліки в роботі, що стосуються стилю викладу, оформлення, змісту підрозділів тощо, але не виправляє їх сам.

ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ТА ВІДБІР ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Для успішного виконання курсової роботи слід здійснити підбір літературних джерел, що відповідають темі дослідження, для формування власного бачення ступеня наукового вивчення відповідної проблеми та аспектів, які залишилися поза увагою. Знайдену інформацію слід ретельно проаналізувати, продовжувати пошук та аналіз нових джерел протягом всієї роботи над темою, що стане основою для отримання нового знання.

Курсова робота повинна бути написана на основі глибокого вивчення літератури, що стосується об'єкта та предмета дослідження, включати елементи самостійного осмислення, аналіз статистичного матеріалу тощо.

У процесі вивчення літератури слід використовувати тільки ту інформацію,

яка безпосередньо стосується теми, для правильного та багатоаспектного її розкриття. Основним критерієм корисності та доцільності використання прочитаного є можливість практичного використання знайденої інформації у курсовій роботі.

У процесі огляду літератури слід зважати на достовірність наукових фактів, що у значній мірі залежить від достовірності першоджерел, від їх цільового призначення та характеру їх інформації. Очевидно, що офіційне видання, що публікується від імені державних органів, установ та організацій містить матеріали, точність яких не повинна викликати сумнівів.

Монографія, як наукове видання, що містить повне та багатостороннє дослідження якої-небудь проблеми або теми, науковий збірник, який містить матеріали наукової конференції, науковий збірник, що містить дослідницькі матеріали установ, навчальних закладів або організацій з важливих наукових або науково-технічних проблем, періодичні публікації, що відображають актуальний стан дослідження наукової проблеми - ці видання мають принципове наукове значення та практичну цінність для написання курсової роботи. Їх, безумовно, можна вважати достовірними джерелами.

Особливою формою фактичного матеріалу є *цитати*. Вони використовуються для того, щоб без викривлень передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів при співставленні різних точок зору і т.д. Цитати можуть використовуватись і для підтвердження окремих суджень, які робить студент. У всіх випадках число використовуваних цитат повинно бути оптимальним, тобто визначатись потребами розробки теми курсової роботи.

Відібраний фактичний матеріал аналізується та класифікується по групам. Класифікація дає можливість найбільш коротким і правильним шляхом ввійти в коло питань проблеми, яка досліджується. Вона полегшує пошук і допомагає встановити раніше не помічені зв'язки та залежності. Класифікацію потрібно проводити протягом всього процесу вивчення матеріалу. Вона є однією із центральних та істотних частин загальної методології будь-якого наукового

дослідження.

СКЛАДАННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

На основі ознайомлення з літературою, сформувавши попереднє уявлення про напрям дослідження, студент повинен скласти план курсової роботи. План, з одного боку, передбачає поділ теми на окремі складові частини для її глибшого дослідження, а, з другого боку, збереження у назвах розділів та підрозділів, тобто в структурі плану провідну ідею, виражену у назві теми курсової роботи.

Остаточню план курсової роботи студент узгоджує з науковим керівником. Від грамотно складеного плану залежить розкриття теми курсової роботи. Терміни затвердження плану роботи узгоджуються з науковим керівником, але не повинні негативно впливати на якість виконання роботи.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи повинна включати:

1. *титульний аркуш*
2. *зміст*
3. *вступ*
4. *основна частина (три розділи)*
5. *висновки*
6. *список використаних джерел*
7. *додатки (за необхідності)*

Оформлення *титульного аркушу* роботи повинно здійснюватись за встановленими вимогами до рукописних і друкованих робіт (див. Додаток А).

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування, номери початкових сторінок вступу, розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків та ін. (див. Додаток Б).

Вступ (обсяг 1,5-2 ст.) розкриває сутність і стан вивчення проблеми та її

значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

У вступі доцільно розкрити і вказати на:

- актуальність теми,
- науковців, які вже займалися вивченням проблеми відповідно до теми курсової роботи;
- мету дослідження,
- завдання, які ставить перед собою студент;
- об'єкт та предмет дослідження,
- методи дослідження,
- інформаційну базу, що була використана в роботі,
- структуру роботи (слід вказати структурні частини роботи і коротко описати що розглянуто у кожному розділі).

Слід мати на увазі, що *об'єкт дослідження* – це вся сукупність відносин різних аспектів теорії та практики науки, що надає джерело інформації для дослідження; або це явище, процес, що потребує вивчення, у той час як *предмет наукового дослідження* знаходиться в межах об'єкта і відображає лише суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним для вивчення конкретного предмета даного об'єкта дослідження.

Основна частина роботи як правило складається з трьох розділів, а кожний розділ з підрозділів. *Новий розділ починається з нової сторінки.* Перший розділ, як правило, повинен містити теоретичний матеріал стосовно предмета дослідження. У другому розділі слід проаналізувати сучасний стан розвитку предмета дослідження. У третьому розділі слід визначити проблеми, які мають місце у контексті теми, що досліджується, та перспективні напрями розвитку предмета дослідження. *Не допускаються переписування, запозичення з інших публікацій без посилання на джерело.*

У кінці кожного розділа слід зробити короткі узагальнення. Вони зазвичай починаються словами “Отже, ...” чи “Таким чином, ...” і можуть

містити викладення результатів дослідження, одержаних у відповідному розділі. Вони дають змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Висновки (обсяг 1,5-2 ст.) являють собою частину курсової роботи, у якій послідовно, обгрунтовано та логічно слід викласти отримані результати відповідно до поставленої мети та завдань дослідження, що визначені у вступі до курсової роботи. У висновки повинні бути винесені найголовніші тези, які повинні відображати розглянутий матеріал у всіх розділах роботи. Загальні висновки не повинні містити ідентичні тези, які були використані у висновках до кожного розділу курсової роботи.

Список використаних джерел. Мінімальна кількість джерел для написання курсової роботи – 30 позицій. У списку літератури повинні переважати новітні видання.

Додатки. У додатках повинен міститися допоміжний матеріал у вигляді таблиць, схем, рисунків (графіки), картографічного матеріалу, які за обсягом перевищують аркуш формату А4. В іншому випадку вони розміщуються у тексті курсової роботи після першого згадування про них або на наступній сторінці.

ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Роботу друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А 4 (210x297) з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 з 1,5 міжрядкових інтервалів, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній і нижній – 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Обсяг курсової роботи - не більше 30-35 сторінок комп'ютерного тексту (без врахування додатків).

Вирівнювання тексту роботи здійснюється по ширині.

Заголовки структурних частин роботи „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”,

„ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкують великими жирними літерами симетрично до тексту. Названі структурні частини слід починати з нової сторінки. Параграфи з нової сторінки починати не потрібно.

Заголовки параграфів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше позицій, то їх розділяють крапкою.

Нумерація роботи повинна бути наскрізною. Вона виконується арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють в правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Якщо робота містить креслення, схеми, графіки, карти і таблиці їх можна подавати в роботі безпосередньо після тексту і вони включаються до загальної нумерації сторінок, або в додатках (як було вказано вище).

Зміст розміщується на окремих сторінках. Навпроти кожної назви частини роботи вказують номер сторінки, на якій ця частина починається.

При наявності в роботі значного цифрового матеріалу його варто подати у вигляді таблиці. **Таблиці** нумеруються послідовно у межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці у роботі. Таблиці розміщують у роботі одразу ж після першого згадування про них у тексті або відразу на наступній сторінці.

Наприклад:

Таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу).

Слово “Таблиця” та її номер друкуються у правому кутку перед назвою таблиці. Після таблиці слід розмістити посилання на джерело, звідки отриманий матеріал. Таблиці повинна передувати преамбула або короткий аналіз, де здійснюється перша згадка про таблицю і пишеться слово — (див. табл. ...), після чого вказують номер таблиці (без знаку «№»).

При переносі частини таблиці на іншу сторінку слово "Таблиця" і номер її вказуються один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть у верхньому куті справа слова "Продовження табл. ..." і вказують номер таблиці.

Наприклад:

Продовження табл. 1.2

Вимоги до тексту в таблицях: шрифт Times New Roman, розмір 12 (або 14) пт, інтервал між рядками 1,0, відступи не допускаються. Приклад оформлення таблиць подано у додатку В.

Примітки до тексту та таблиць, в яких вказуються довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одній сторінці декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку.

Ілюстрації позначаються словом "Рис." і нумеруються послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації між якими ставиться крапка. Рисунку повинна передувати преамбула або короткий аналіз, де здійснюється перша згадка про нього і пишеться слово — (див. рис. ...), після чого вказують номер рисунку (без знаку «№»).

Наприклад:

Рис. 1.2 (*Це другий рисунок першого розділу*) Назва рисунка.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією з посиланням на джерело, звідки ці дані були взяті.

Вимоги до тексту в ілюстраціях: шрифт Times New Roman, розмір не

більше 14 пт. Приклад оформлення рисунків показано у додатку Д.

Посилання в тексті можуть бути посторінковими чи наскрізними. Вони дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування. Якщо використовуються відомості (дані статистичних довідників, матеріали монографій, оглядових статей, тоді в посиланні необхідно вказати номери сторінок. Посилання додаються одразу після закінчення цитати у квадратних дужках, де вказується порядковий номер джерела у списку літератури та відповідна сторінка джерела (наприклад [4, с. 35]), якщо посилання йде на кілька джерел, тоді позначається – [4; 35; 40].

Список використаних джерел слід розміщувати за абеткою чи у порядку згадувань у тексті курсової роботи. Список використаних джерел розпочинається *переліком нормативно-правових актів*, використаних студентом при виконанні курсової роботи.

Нормативний матеріал у списку використаних джерел розміщується у наступній послідовності:

1. Конституція України.
2. Закони України. Постанови Верховної Ради України. Укази та розпорядження Президента України.
3. Акти Кабінету Міністрів України.
4. Акти Конституційного Суду України.
5. Міжнародні договори України, що набрали чинності.
6. Нормативні акти міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

У списку використаних джерел повинна наводитись повна офіційна назва нормативно-правового акту, вид нормативного акту, дата, номер, офіційний друкований орган, в якому його опубліковано, дата (номер) публікації. Після списку використаних нормативно-правових актів розміщується список використаної літератури. Позиції джерел літератури повинні включати такі основні елементи як: інформація про автора (-ів), назва твору, вид видання, за

потреби - про перевидання чи переклад, місце видання, видавець, рік видання та обсяг публікації.

У списку спочатку подають літературу видану кирилицею, після неї - видану латинікою. Джерела, опубліковані у всесвітній комп'ютерній мережі Internet, повинні бути інтегровані у список за обраним принципом (за абеткою чи у порядку згадування у тексті).

Кожне включене в список джерело повинно мати відображення в курсовій роботі. Не слід включати в список використаних джерел ті роботи, на які нема посилань в тексті курсової роботи і які фактично не були використані. Якщо студент робить посилання на які-небудь запозичені факти або цитує роботи інших авторів, то він повинен обов'язково вказати в посиланні, звідки взяті наведені матеріали. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел подано у додатку Е.

Додатки оформляються студентом після списку використаних джерел. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Зверху справа пишемо слово «Додаток» і велику літеру, що позначає додаток. Додатки потрібно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад: Додаток А; Додаток Б. і т.д.

Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання, які вживаються із словом "дивись", яке, як правило, скорочується і ставиться разом з шифром в круглій дужці по формі: (див. додаток А).

Важливо зауважити, що викладення матеріалу курсової роботи ведеться від першої особи в множині ("ми", "на нашу думку" тощо). У роботі допускається використання тільки загальноновизначених скорочень, наприклад, "і т.д.". Перед тим як передати роботу керівнику необхідно особисто ретельно звірити прізвище, ініціали, дати, цитати, цифри.

У роботі не допускаються виділення тексту курсивом, жирним, підкреслення чи інші виділення, окрім назв структурних частин роботи, рисунків, та таблиць.

За результати курсової роботи та достовірність усіх даних відповідальність несе студент - автор роботи.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Курсова робота - це комплексне дослідження певної проблеми, що ґрунтується на вимогах і завданнях, які ставлять перед дослідниками теорія та практика. Тому важливо, щоб у ній були зроблені ґрунтовні висновки стосовно теми дослідження. Потрібно оптимально поєднати теоретичні аспекти досліджуваної проблеми з практичною організацією, дати ґрунтовний аналіз та оцінку вітчизняного та зарубіжного досвіду її ефективного розв'язання.

2. Курсова робота не зводиться до переписування монографій, підручників, статей з періодичних видань. Зібраний матеріал потрібно узагальнити, проаналізувати, творчо осмислити, обов'язково показати авторське бачення проблеми. Виклад потрібно здійснювати своїми словами, уникаючи незрозумілих термінів.

3. Викладати матеріал у курсовій роботі потрібно логічно, слід уникати використання неупорядкованого несистематизованого матеріалу, застарілих даних. Усі цифри та факти повинні бути вивірені, на них потрібно робити посилання у текстовій частині. Таблиці та рисунки повинні мати назву, бути пронумерованими для зручності посилання на них. Потрібно також посилатися на джерела, з яких ці матеріали взято.

4. Особливо багато огріхів допускають студенти при опрацюванні іншомовної літератури, оформленні списку наукових джерел і посилань на них. При формуванні списку джерел потрібно керуватися правилами запису джерел.

5. Працюючи над науковими роботами зарубіжних авторів потрібно уникати вживання незрозумілих слів іншомовного походження. Якщо можливо, то їх слід замінити українськими відповідниками.

6. Курсова робота обов'язково повинна мати зміст, текстову частину слід узгоджувати з планом.

7. Потрібно уникати граматичних і стилістичних помилок, русизмів, неточного цитування першоджерел.

Роботи, виконані без дотримання встановлених вимог, до захисту не допускаються.

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Закінчена курсова робота, підписана керівником, подається студентом на кафедру не пізніше, ніж за 3 дні до дати захисту.

Захист курсової роботи проводиться на відкритому засіданні комісії кафедри по захисту курсових робіт.

Для розкриття змісту курсової роботи студенту надається не більше 5-ти хвилин. При захисті виступ студента повинен містити коротке повідомлення про виконану роботу, бути стислим та конкретним. У виступі студента слід увагу комісії звернути на короткий зміст вступу, розкрити коротко результати дослідження трьох розділів та висновків. При цьому основний акцент слід зробити на висновках та перспективах розвитку, що показані у роботі. Під час захисту дозволяється і бажано використовувати ілюстративний матеріал. Використання технічних засобів для представлення отриманих у процесі дослідження результатів додає цінності роботі, впливає на оцінку захисту.

У процесі захисту члени комісії, науковий керівник можуть ставити питання по темі роботи для визначення рівня опрацювання студентом теми дослідження, його вміння дискутувати відповідно до обраної теми, відстоювати та обґрунтовувати свою позицію, формулювати думку, відповідаючи на запитання.

Після захисту робіт комісія на закритому засіданні оцінює роботи. Результати захисту курсових робіт визначаються оцінками "відмінно", "добре",

"задовільно" і "незадовільно".

Незадовільна оцінка за рішенням комісії має такі наслідки:

- студент зобов'язується підготувати курсову роботу по новій темі з додержанням встановленого порядку;
- повторно захищається та ж курсова робота після внесення змін, доповнень, уточнень і т. ін.

Дата проведення повторного захисту курсових робіт визначається деканатом факультету міжнародних економічних відносин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Якість виконання та успішність захисту курсової роботи визначається за наступною системою.

Оцінка *"відмінно"* виставляється за ґрунтовно виконану роботу (відповідно до стандартних вимог) тоді, коли студент вільно володіє матеріалом з обраної теми, оперує науковою термінологією, широко використовує наукові джерела та дає їм критичну оцінку, самостійно аналізує опрацьований матеріал, використовує сучасні теорії та методи наукових досліджень, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, а його робота виконана з дотриманням усіх необхідних вимог.

"Добре" виставляється у тому разі, коли студент ґрунтовно виконав роботу, сумлінно підготувався до захисту, вміло викладає та знає матеріал. Однак на захисті допускає певні неточності в трактуванні окремих питань, відчуває труднощі в їх теоретичному узагальненні або практичному спрямуванні, не використав достатньої кількості наукових джерел.

"Задовільно" виставляється, якщо студент виконав роботу відповідно до вимог, загалом орієнтується в даній темі, але не може достатньо аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в логічному викладі досліджуваних проблем, недостатньо переконливо та впевнено захищає свою роботу.

"Незадовільно" виставляється тоді, коли робота має суттєві недоліки, виконана з відхиленням від встановлених вимог, а її автор не орієнтується в питаннях теми, не володіє необхідним понятійним апаратом, не опанував мінімум наукових джерел, не володіє матеріалом з обраної для курсового дослідження теми.

При виставленні оцінки за написання курсової роботи враховується не лише якість самого наукового дослідження, але і оформлення та вміння захистити сформульовані положення та висновки.

ДОДАТКИ

Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Реєстраційний № _____

Дата _____

КУРСОВА РОБОТА

з *(назва дисципліни)*

на тему:

“НАЗВА КУРСОВОЇ РОБОТИ”

Студента ... курсу

Форма навчання

Спеціальність “назва спеціальності”

Прізвище, Ім'я, По батькові студента

Керівник: Науковий ступінь, вчене звання

Прізвище, Ім'я, По батькові керівника

Національна шкала _____

Кількість балів: __ Оцінка ECST ____

Члени комісії : _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Приклад оформлення змісту курсової роботи

З М І С Т

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ	5
1.1. Сутність та ознаки транснаціоналізації	5
1.2. Принципи, методи та специфіка організації функціонування транснаціональних корпорацій у розвинутих країнах.	7
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ РОЗВИНУТИХ КРАЇН У СИСТЕМІ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ	11
2.1. Форми та види впливу транснаціоналізації на економіку розвинутих країн.	11
2.2. Значення транснаціональних корпорацій у процесі міжнародного руху капіталу розвинутих країн.	13
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ РОЗВИНУТИХ КРАЇН У ПЕРСПЕКТИВІ.....	18
3.1. Проблеми діяльності ТНК в економіці розвинутих країн та шляхи їх вирішення.....	18
3.2. Перспективний вплив транснаціоналізації на економіку розвинутих країн.....	20
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ.....	30

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 1.1

Рейтинг країн за глобальним індексом інновацій у 2017 р.

<i>Рейтинг</i>	<i>Країна</i>	<i>Індекс</i>
1	Швейцарія	67.69
2	Швеція	63.82
3	Нідерланди	63.36
4	США	61.40
5	Великобританія	60.89
6	Данія	58.70
7	Сінгапур	58.69
8	Фінляндія	58.49
9	Німеччина	58.39
10	Ірландія	58.13
11	Південна Корея	57.70
12	Люксембург	56.40
13	Ісландія	55.76
14	Японія	54.72
15	Франція	54.18
16	Китай	53.88
17	Ізраїль	53.88
18	Канада	53.65
19	Норвегія	53.14
20	Австрія	53.10

Джерело: [30]

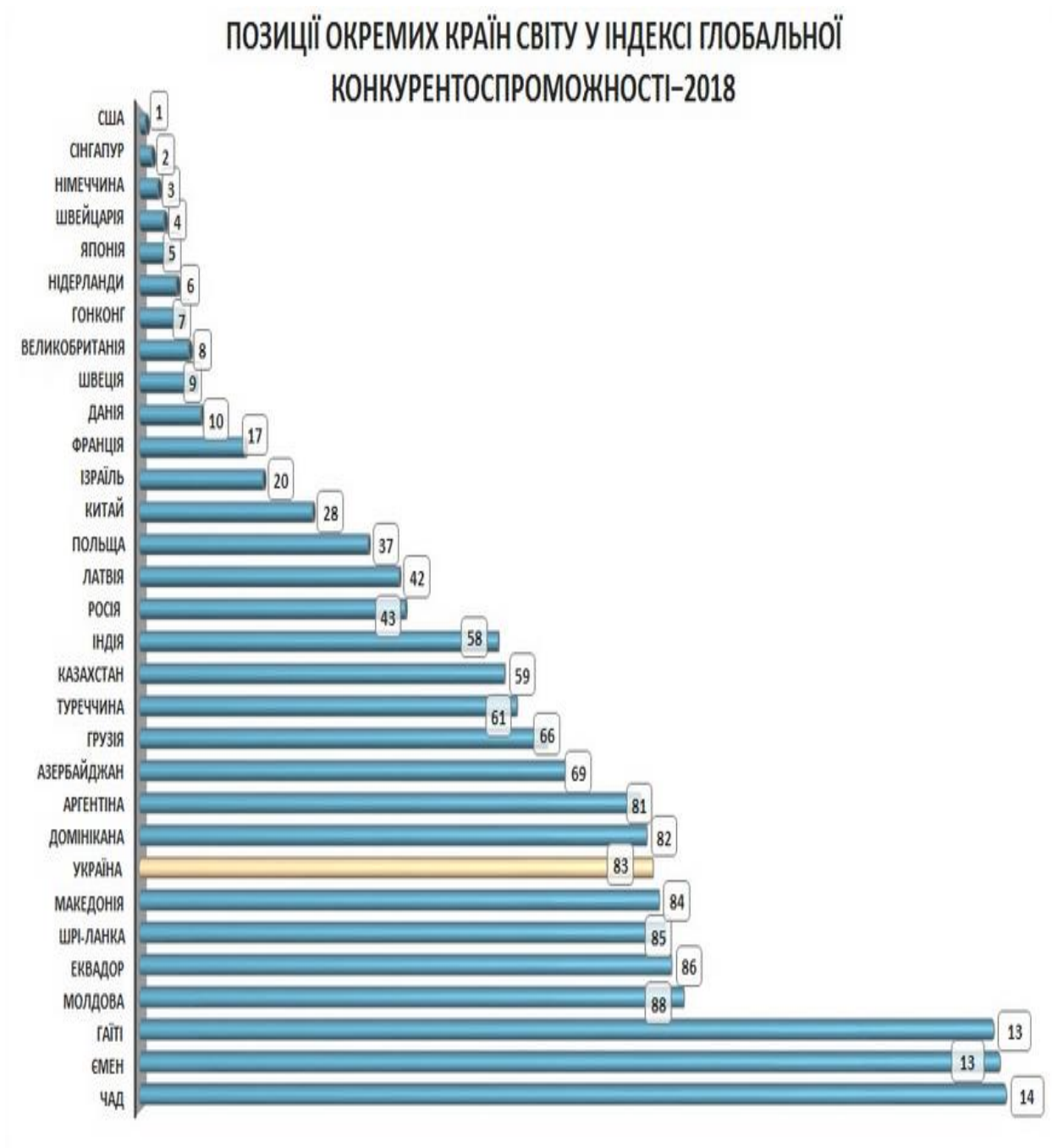
Таблиця 2.2

Рейтинг інноваційних показників за даними рейтингового агентства Bloomberg за 2017 рік

<i>Країна</i>	<i>Інтенсивність ДіР</i>	<i>Виробництво доданої вартості у високотехнологічному секторі</i>	<i>Продуктивність</i>	<i>Щільність високих технологій</i>	<i>Ефективність вищої освіти</i>	<i>Концентрація R&D</i>	<i>Патентна активність</i>
США	10	22	10	1	34	20	2
Саудівська Аравія	-	-	-	-	-	-	-
Японія	3	9	28	8	27	9	3
КНР	15	19	43	9	43	43	7
Швейцарія	8	6	2	11	16	14	4

Джерело: складено автором на основі даних [25, с. 354]

Приклад оформлення рисунків

Рис. 2.1 Рейтинг країн світу у індексі глобальної конкурентоспроможності у 2018 р.

Джерело: [30]

Рис. 1.5. Структурна схема національної інноваційної системи

Джерело: побудовано автором на основі [25, с. 125]

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Біліченко С.П. Україна в умовах глобалізації та транскордонного співробітництва/ С.П. Біліченко /Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ: 2017. – 218 с. Задоя А.О. Міжнародна інвестиційна діяльність: навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.О. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 122 с.
Два автори	Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 403 с. Григорова – Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. – 136 с.
Три автори	Калініна С.П. Трансформація міжнародного ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень / С.П. Калініна, Ю.О. Гетьманенко, О.С. Гайдаш; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора С.П. Калініної. – Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2015. – 240с. Сухоруков А. І. Національна економічна безпека: навч. посібник / А. І. Сухоруков, С. З. Мошенський, О. М. Петрук; за ред. А. І. Сухорукова. – Житомир: Рута, 2010. – 384 с.
Чотири автори	Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини: навч.посібник / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, О. В. Захарченко, Є. В. Кравченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 330 с.
П'ять і більше авторів	Гуткевич С.О. Інвестування: міжнародний досвід. Монографія/ С.О.Гуткевич, П.О.Сидоренко, А.С. Соломко, Р.Смик, В.Рябенко; за заг. ред. проф.Гуткевич С.О. – Харків «Діса плюс», 2017. – Т 2. - 216 с. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини / [Т. В. Шталь, В. О. Козуб, В. С. Артеменко та ін.]. – Харків: Форт, 2015. – 364 с.
Без автора	Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с. Розвиток міжнародних трудових комунікацій в глобальній економіці: теоретико-методологічний аспект: монографія / С.П.Калініна, Ю.О.Гетьманенко, О.А.Оливко, К.А. Тахтарова, О.С. Гайдаш, О.П. Кушнарєнко; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора С.П.Калініної. – ДонНУ, Вінниця. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 288с.
Багатотомний документ	Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.

Періодичні видання	<p>Калініна С. П. Регулювання ринків праці країн в контексті структурної трансформації глобальної економіки: концептуальний підхід / С. П. Калініна, Ю. О. Гетьманенко. // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2016. – №3. – С. 76–80.</p> <p>Зелінська А. М. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку праці в Україні / А. М. Зелінська, І. В. Копитова. // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2017. – №17. – С. 562–565.</p> <p>Лібанова Е. Україна: глибина нерівності / Е. Лібанова // Дзеркало тижня. – 2016. – 1 жовтня.</p>
Матеріали конференцій	<p>Лавриненко Л.М. Інтелектуальний капітал як фактор глобалізацій / Л.М. Лавриненко / Сучасні тенденції розвитку світової економіки: збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 26 травня 2017 р. Том II. – Харків: ХНАДУ, 2017. – С. 158–159. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/mizhnarodnoji-ekonomiki/naukovi-konferenciji.html</p> <p>Мережеве суспільство: ринок праці, суспільні відносини, роль профспілок: Збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 22 березня 2018 р.) [Редкол.: Т. Семігіна, О.Корчинська, В. Співак]. Київ: АПСВТ, 2018. - 72 с.</p>
Словники	<p>Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с.</p> <p>Чижевська Л.В. Словник економічних термінів: бухгалтерський облік, фінанси / Л.В.Чижевська, А.Ю.Масловська. - Житомир: ЖДТУ, 2014. - 196с.</p>
Дисертації	<p>Любачівська Р. З. Формування високотехнологічних кластерів в біоекономіці ЄС : дис. канд. ек. наук : 08.00.02 / Любачівська Р. З. – Київ, 2018. – 260 с.</p> <p>Масло Р. Є. Глобалізаційні детермінанти розвитку міжнародної діяльності малих міст : дис. канд. ек. наук : 08.00.02 / Масло Р. Є. – Київ, 2018. – 271 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Голуб Т.В. Державний протекціонізм в аграрному секторі економіки в умовах членства України в СОТ [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Голуб Тетяна Іванівна ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". - Київ, 2016. - 20 с. – Режим доступу: http://library.krok.edu.ua/media/library/category/disertatsiji-avtoreferati-vidguki/golub_2016-aref.pdf</p>
Частина книги, продовжуваного видання	<p>Близнюк В. Метаморфози ринку праці: глобальні тенденції та вітчизняні особливості / В. Близнюк // Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість: [монографічний збірник] / за ред. В. Гейця, А. Гриценка. –К.: ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2016. – С. 89–109. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ief.org.ua/docs/scc/2.pd.</p>

Електронні ресурси	<p>Експерти ООН: штучний інтелект викличе зміни на ринку праці, але масового безробіття очікувати не варто [Електронний ресурс] // Українське право. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/eksperty-oon-shtuchnyy-intelekt-vyklyche-zminy-na-rynku-pratsi-ale-masovogo-bezrobittya-ochikuvaty-n/.</p> <p>46% ВВП України – «тіньова» економіка – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bastion.tv/news/46-vvp-ukrayini-tinova-ekonomika-doslidzhennya/</p> <p>Eurostat: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat</p>
--------------------	--

